

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Пелагия Михайлова Терзийска, ЮЗУ „Неофит Рилски”

на дисертационен труд на тема на тема: „ДИФЕРЕНЦИРАНИ СТРАТЕГИИ И ТЕХНИКИ ПРИ ПРЕПОДАВАНЕТО НА ФИЗИКА НА УЧЕНИЦИ С РАЗСТРОЙСТВО ОТ АУТИСТИЧНИЯ СПЕКТЪР”, за получаване на образователната и научна степен „доктор” в Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

Автор: Елени Николаос Кескилиду

Научни ръководител: ПРОФ. Д-Р ЦАНКА ПОПЗЛАТЕВА

Настоящото становище е изготвено на основание заповед № РД-38-158/04.04.2023 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, както и на решение на научното жури по процедурата.

Общо представяне на процедурата и докторанта

Процедурата и представеният комплект от документи е съобразена с Правилника за развитие на академичния състав на Софийския университет.

Елени Николаос Кескилиду е редовен докторант с обучение на английски език в катедра „Специална педагогика“, Факултет по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“.

Образованието, което получава докторант Кескилиду, включително образование по физика, магистърска степен 2009 г. по „Околна среда и нови технологии“ и 2014- 2015 по „Специално образование“, както и натрупаният практически опит съвсем естествено я водят към продължаване на обучението в третата степен на висше образование, като докторант по Специална педагогика във ФНОИ при СУ, както и към избора на темата за дисертационния труд.

Актуалност на тематиката

Образованието и подкрепата на децата с нарушения от аутистичния спектър изискват адекватни действия и ефективни модели на преподаване, които

да подпомогнат пълноценното им участие в учебния процес. Умелото преподаване в часовете по природни науки дава възможност за осигуряването на тяхната независимост, за повишаване на функционалността им в ежедневието.

В този контекст начинът на организиране и управление на дейностите, подборът на подхода за преподаване на природните науки зависи изключително от учителя, от уменията му да прилага преподавателски стратегии и психолого-педагогически методи на преподаване съобразени с особеностите и възможностите на учениците с разстройство от аутистичния спектър и в съответствие с учебната програма на природните науки.

Изследването на условията, при които е възможно да се проектират, в съответствие с иновативната и конструктивна концепция за учебната програма, модули за последователност на обучението по физика, които допринасят за тяхното когнитивно развитие обуславя значимостта и актуалността на темата на дисертационното изследване.

Представяне на труда и оценка на съдържанието

Представеният за рецензиране дисертационен труд съдържа 173 страници основен текст, 16 страници списък на литературните източници - 135 на английски език, 68 на гръцки език, както и 17 страници приложения. В рамките на 2 страници са представени научните приноси и заглавията на публикациите на докторант Кескилиду.

Дисертационният труд е структуриран във въведение, 3 глави и заключение.

Във въведението се обосновава актуалността на избраната тема. Вниманието се насочва към значимостта на дисертационното изследване, към важността на учебната програма на общообразователното училище за ефективно обучение на ученици с разстройство от аутистичния спектър (РАС). Подчертава се значението на часовете по природни науки за опознаване и изследване на „реалния свят“, за придобиване на практически умения и самостоятелност. Съдържанието на курсовете по природни науки, адаптирането му към особеностите на образователния процес при тези ученици се разглежда като

необходимо условие за ефективното му овладяване. Във въведението се конкретизират изследователския проблем и целите на изследването.

На основата на проучени литературни източници и запознаване с резултати от изследвания на различни автори, в първа глава се представят концепциите, принципите и рамката за интеграция на хората с увреждания, включително за социалното и образователно включване на ученици с разстройство от аутистичния спектър. Прави се преглед на историческото развитие на идеята за аутизъм, проследява се динамиката на научните концепции относно разстройството от аутистичния спектър, промените в диагностичните критерии и класификацията на това разстройство. Разглеждат се преподавателските стратегии, психолого-педагогическите методи и последователността на обучението на тези ученици. Подчертава се, че стратегиите са пряко свързани със съдържанието на учебната програма, общата цел на образованието и видовете обучение. В този контекст се изтъква, че те надхвърлят традиционните методи на преподаване и предлагат различен модел на приложение и оценка на образователния процес, който не само се фокусира върху когнитивната област, но също така включва психологическите и социалните аспекти на образователната задача.

В тази глава се конкретизират научните знания, умствените представи на учениците и образователната среда за преподаване на понятието „енергия“, както и основните организационни и дидактически принципи на преподавателските стратегии за неговото усвояване.

Втора глава представя методологията на изследване - цел, задачи, три оперативни хипотези, инструментариум на изследването (въпросници), съдържание на предложената учебна последователност - три тематични единици съответстващи на основните концептуални характеристики на модела на енергийната верига. Структурата на дидактическите раздели и подраздели е показана в таблица. Всеки един от изследователските протоколи е трансформиран в работен лист. Работните листове са проектирани да бъдат интересни, приятни, разбираеми и достатъчно кратки, за да бъдат приложени от възможно най-много ученици в рамките на интервала от време.

Експерименталното изследване е направено с ученици от трети клас на средно специално училище в Птолемайда през 2019-2020 година. Извадката се състои от 18 ученици (3 момичета и 15 момчета) с РАС.

Анализът на данните (отговорите на учениците), получени преди и след преподаването, се извършва на три етапа. На първия етап се обработват предварителните данни, на втория етап данните преди проверката и на третия етап се сравняват данните преди и след проверката. Анализът и в трите етапа се извършва на две нива: на описателно количествено ниво и на качествено ниво

В третата глава са представяни резултатите, получени от количествения и качествен анализ на отговорите, а също така и обосновките на учениците във въпросника преди теста и в контролния въпросник - характеризирането на обосновките от гледна точка на адекватността на умствените представи преди и след дидактическата намеса. Резултатите от отговорите и характеризирането на обосновките на учениците са представени под формата на честотни таблици и диаграми. Прави се сравнителен анализ на промяната в представянето, т.е. на еволюцията на мисловните представи след дидактическата намеса към концептуалната рамка на предложения модел.

В тази глава са представени както констатациите от изследването, така и се дава отговор дали и доколко се потвърждават хипотезите на изследването. Обсъжда се приноса му и се прави предложение за по-нататъшни изследвания. Подчертава се необходимостта от разработването на нови учебни програми по природни науки, включително на концепцията за енергия.

В заключението са направени основни обобщения по отношение на поставените цели и формулираните изследователските хипотези.

Посочени са приносните моменти от дисертационния труд. Представените **приноси** имат теоретичен, методологичен и научно-приложен характер. Смятам, че при формулирането им би трябвало по-внимателно да се използват определения като **изчерпателен** (за сравнителен анализ), **най-ефективното** (по отношение на: „емпирични данни, взети в казуси за най-ефективното обучение“)

Преценка на публикациите:

Публикациите по темата на дисертационния труд са 3 доклада от участие в научни форуми.

Автореферат

Авторефератът представя адекватно дисертационния труд.

Препоръки и бележки към дисертационния труд:

- Дисертационният труд би спечелил, ако точно и ясно в него се формулират обекта и предмета на изследване.
- В списъка с литературните източници са включени и такива на гръцки език. Тъй като дисертацията е на английски език е необходимо същите да се посочат и на английски език, според приетите изисквания.

Въпроси:

1. Какво бихте посъветвали учителите, за да могат да направят ефективна адаптация и модифицирано преподаване на физика на ученици с разстройство от аутистичния спектър?

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представеният дисертационен труд, разработен от докторант Елени Кескилиду отговаря на изискванията, които се предявяват към разработки за придобиването на образователната и научна степен „доктор”.

На основата на очертаните достойнства на труда, на демонстрираното умение за научно изследване на автора, давам положителна оценка и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Елени Николаос Кескилиду в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Специална педагогика“

27.05.2023 г.

Проф. д-р Пелагия Терзийска